

**Б. Н. ЕЛЬЦИН атындагы КЫРГЫЗ-РОССИЯ СЛАВЯН
УНИВЕРСИТЕТИ**

**И. К. АХУНБАЕВ атындагы КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК
МЕДИЦИНАЛЫК АКАДЕМИЯСЫ**

Д 14.21.636 диссертациялык кенеш

Кол жазма укугунда
УДК 614.252.1:614:88

ОМУКЕЕВА ГУЛИНА КУБАНЫЧБЕКОВНА

**ЫКЧАМ МЕДИЦИНАЛЫК ЖАРДАМ КЫЗМАТЫНЫН АДИСТЕРИНИН
ҮЗГҮЛТҮКСҮЗ МЕДИЦИНАЛЫК БИЛИМДҮҮЛҮГҮН
ЖАКШЫРТУУНУН ИЛИМИЙ НЕГИЗИ**

14.02.03 – коомдук саламаттык жана саламаттыкты сактоо

Медициналык илимдердин кандидаты окумуштуулук даражасын
изденип алуу үчүн жазылган диссертациянын
авторефераты

Бишкек-2023

Илимий иш С. Б. Данияров атындагы Кыргыз мамлекеттик кайра даярдоо жана адистикти жогорулатуу боюнча медициналык институтундагы дарыгерлердин квалификациясын жогорулатуу факультетинде аткарылган

Илимий жетекчи:

Чубаков Тулеген Чубакович

медицина илимдеринин доктору, профессор,
С. Б. Данияров атындагы Кыргыз медициналык
кайра даярдоо жана адистикти жогорулатуу
боюнча медициналык институтундагы
фтизиопульмонология кафедрасынын башчысы

Расмий оппоненттер:

Джумалиева Гульмира Артыкбаевна

медицина илимдеринин доктору, профессор,
И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик
медициналык академиясынын эл аралык
байланыштары жана стратегиялык өнүгүүсү
боюнча проректору

Биялиева Гульмира Самарбековна

медицина илимдеринин доктору,
Эл аралык жогорку медициналык мектептин
медициналык Vedanta клиникасынын директору

Жетектөөчү мекеме: С. Д. Асфендияров атындагы Казак улуттук медициналык университети, коомдук саламаттыкты сактоо кафедрасы (050000, Казакстан Республикасы, Алматы, Толе Би көч., 94).

Диссертацияны коргоо 2023-жылдын «11» апрелинде саат 15.00 медицина илимдеринин доктурлук (кандидаттык) окумуштуулук даражасын коргоо боюнча Б. Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университети жана И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясына караштуу Д 14.21.636 диссертациялык кеңештин отурумунда өткөрүлөт, дареги: 720020, Бишкек ш., Ахунбаев көч., 92, конференц-залы. Диссертацияны коргоо боюнча видеоконференцияга кирүү шилтемеси: <https://vc.vak.kg/b/142-zmm-uzh-htf/>

Диссертация менен Б. Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетинин (720000, Бишкек, Киев көч., 44), И. К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын (720020, Бишкек ш., Ахунбаев көч., 92) китепканаларынан жана <https://vak.kg> сайтынан таанышууга болот.

Автореферат таркатылды «10» март 2023-жылы.

Диссертациялык кеңештин окумуштуу катчысы,
медициналык илимдеринин кандидаты, доцент

 О. А. Болбачан

ИШТИН ЖАЛПЫ МҮНӨЗДӨМӨСҮ

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу. Ыкчам медициналык жардамдын максаты универсалдуу, комплекстүү, ар бир адамга жана бардык жерде жеткиликтүү кечиктирилгис жардам көрсөтүү болуп саналат. Ыкчам медициналык жардамдын системасы кечиктирилгис жардамга муктаж болгон бейтаптарга диагноз коё электе эле оперативдүү жардам көрсөтүүгө жана бейтаптын саламаттыкты сактоо уюмунун ооруканага чейинки этабынан стационардык этабына коопсуз өтүүсүн үзгүлтүксүз камсыз кылууга жөндөмдүү [ВОЗ, 2019].

Жардамдын расмий деңгээли бар өлкөлөрдө госпиталга чейинки этап медициналык билими бар адамдар тарабынан жана күнү-түнү универсалдуу тез медициналык жардам түрүндө көрсөтүлөт [O. Kobusingye et al., 2006; D. Bhandari et al., 2020]. Ыкчам медициналык жардамдын системасы ооруканага (госпиталга) чейинки жана стационардык этабы медициналык жардам көрсөтүү боюнча өз ара байланышкан деңгээлдеринен турат. Оор жана өтө оор абалдагы бейтаптардын муктаждыктарына багытталган натыйжалуу медициналык жардам көрсөтүү үчүн: квалификациялуу медициналык персонал, тиешелүү медициналык жабдуулар, транспорт, инфраструктура, дары-дармектер жана медициналык буюмдар, саламаттыкты сактоо уюмун координациялоо жана башкаруу талап кылынат [A. Kironji et al., 2018, P. P. Маметов жана авторл., 2016].

Сапаттуу үзгүлтүксүз медициналык билим берүү – саламаттыкты сактоодогу ыкчам медициналык жардам көрсөтүү кызматынын ийгиликтүү системаларын түзүүнүн биринчи кадамы экендиги аныкталган [O. Kobusingye et al., 2005; J. Razzak et al., 2008; T. Reynolds et al., 2012]. Үзгүлтүксүз медициналык билим берүү – бул медициналык кызматкердин кесиптик өмүр бою үзгүлтүксүз окуу процесси. Үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнүн аркасында жеке адистин билими, шык-жөндөмдөрү гана эмес, жалпысынан медициналык жардамдын сапаты да жогорулайт [W. Dick, 2003; J. Nable et al., 2016, Mermiri et al., 2021].

Өлкөбүз эгемендүүлүккө ээ болушу менен, медициналык билим берүү чукул реформаларды, адистерди даярдоонун жана квалификациясын жогорулатуунун оптималдуу методдорун, билим берүү ыкмаларын киргизүүнү талап кылды [Н. К. Касиев, 1999; М. М. Каратаев 2006; Г. Ф. Галина, 2017]. «Кыргыз Республикасындагы тез медициналык жардамды 2008-2017-жылдары өнүктүрүү программасында» ыкчам медициналык жардам көрсөтүү боюнча окуу процессинде окутуунун стандарттары, керектүү окуу жабдуулары, окутуу программалары жана окуу-методикалык куралдардарынын жок экендиги тууралуу белгиленген. Саламаттыкты сактоо системасында Саламаттыкты сактоо системасын реформалоонун Улуттук программалары этап менен кабыл алынган. Анда тез жардам кызматын ишке ашыруунун, модернизациялоонун жана оптималдаштыруунун стратегиялык пландары, анын ичинде бул кызматтын

адистерин даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу маселелери камтылган. Ушуга байланыштуу, Кыргыз Республикасында ыкчам медициналык жардам көрсөтүү үчүн, үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнүн деңгээлинде бирдиктүү типтүү окутуу программасын иштеп чыгуу зарыл болгон.

Диссертациянын темасынын приоритеттик илимий багыттар, ири илимий программалар (долбоорлор), негизги илимий-изилдөө иштери, билим берүү жана илимий мекемелер тарабынан жүргүзүлүүчү илимий иштер менен байланышы. Диссертациялык иш демилгелүү.

Изилдөөнүн максаты. Ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин үзгүлтүксүз медициналык билимин жогорулатуу боюнча далилдүү чараларды иштеп чыгуу.

Изилдөөнүн милдеттери:

1. Кыргыз Республикасынын эгемендүүлүгүнө жана эгемендүүлүктүн алгачкы мезгилине чейинки ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин квалификациясын жогорулатуу боюнча окутуу программаларын жана пландарын талдоо.

2. Заманбап эл аралык стандарттарга ылайык жана практикалык саламаттыкты сактоонун муктаждыгын эске алуу менен ыкчам медициналык жардам кызматынын медициналык кызматкелери үчүн жаңы моделдин негизинде үзгүлтүксүз билим берүүнүн комплекстүү окутуу программаларын иштеп чыгуу жана ишке киргизүү.

3. Үзгүлтүксүз билим берүүнүн инновациялык методдорун жана формаларын колдонуунун натыйжаларын окутуунун ар кандай этаптарында медициналык кызматкерлердин теориялык билиминин жана практикалык көндүмдөрүнүн деңгээлине тийгизген таасиринин натыйжалуулугун изилдөө, берилген окутууга канааттануусун баалоо.

4. Ыкчам медициналык жардамдын сапатын жакшыртуу үчүн сунушталган адистердин үзгүлтүксүз билимин жогорулатуунун механизмдерин иштеп чыгуу жана негиздөө.

Алынган жыйынтыктардын илимий жаңылыгы:

1. Биринчи жолу 1983-жылдан 2006-жылга чейинки Кыргыз Республикасы эгемендүүлүктү алганга чейинки жана эгемендүүлүктүн алгачкы мезгилиндеги ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин квалификациясын жогорулатуунун окутуу программалары жана пландары талданды.

2. Биринчи жолу практикалык саламаттык сактоонун керектөөлөрүн эске алуу менен, заманбап эл аралык стандарттарга ылайык ыкчам медициналык жардамдын медицина кызматкерлеринин үзгүлтүксүз медициналык билим алуусуна комплекстүү окуу программалары иштелип чыгарылган жана ишке киргизилген.

3. Биринчи жолу 2010-жылдан 2019-жылга чейинки Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоо уюмдарынын ооруканага чейинки жана стационардык этабындагы медицина кызматкерлерине өткөрүлгөн инновациялык үзгүлтүксүз билим берүүнүн теориялык билимдеринин жана практикалык көндүмдөрүнүн деңгээлине болгон таасиринин натыйжалуулугу бааланган. Ыкчам медициналык жардам кызматындагы медициналык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу курстарына болгон канааттануусу, берилген окутуунун натыйжалуулугуна жана сапатына баа берүү менен изилденген. Биринчи жолу ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин иш-аракеттерине мониторинг жана баалоо менен бирге эле иштеген орундарында клиникалык окутуу жүргүзүлүп, баштапкы окуудан кийинки теориялык билимдеринин жана практикалык көндүмдөрүнүн узак мөөнөттүү натыйжалары талдоого алынды.

4. Алынган маалыматтардын негизинде биринчи жолу ыкчам медициналык жардамдын сапатын жогорулатуу үчүн адистердин үзгүлтүксүз билимин жогорулатуунун сунушталган механизмдери иштелип чыкты жана негизделди.

Алынган жыйынтыктардын тажрыйбалык маанилүүлүгү.

Изилдөөнүн практикалык мааниси ооруканага чейинки жана стационардык этаптагы ыкчам медициналык жардам кызматынын кызматкерлеринин потенциалын жогорулатуучу далилдүү чараларды иштеп чыгууда. Окуу комплексинин иштелип чыккан жаңы моделинин негизинде үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнү модернизациялоо боюнча иш чаралар көрүлдү: жаңыдан иштелип чыккан окуу программалары С.Б. Данияров атындагы Кыргыз мамлекеттик кайра даярдоо жана адистикти жогорулатуу боюнча медициналык институтунун жана анын түштүк филиалынын окуу процессине киргизилди. Андагы Окутуу борборлору жалпы таанылган эл аралык окуу курстарын адаптациялоо аркылуу симуляциялык методдорду колдонуу менен иштейт, бул Кыргыз Республикасында туруктуу билим берүү системасын өнүктүрүүгө салым кошту.

Ыкчам медициналык жардам кызматынын адистерин иштеген орундарында клиникалык жактан окутуу алардын практикалык көндүмдөрүн бекемдөөгө жана клиникалык компетенттүүлүгүн жогорулатууга өбөлгө түздү.

Сабактардын электрондук журналы иштелип чыгып, тез жардам боюнча даярдалган медициналык кызматкерлердин электрондук базасы түзүлдү.

Диссертациялык иштин жыйынтыктары С.Б. Данияров атындагы Кыргыз мамлекеттик кайра даярдоо жана адистикти жогорулатуу боюнча медициналык институтуна жана анын түштүк филиалына (24.03.2022), Бишкек шаарындагы Медициналык тез жардам борборуна (10.01.2022), Жалал-Абад (10.01.2022), Баткен облустарындагы (22.03.2022) тез жана ыкчам медициналык жардам бөлүмдөрүнө, Кыргыз Республикасынын Саламаттыкты сактоо министрлигинин

Улуттук госпиталынын кабыл алуу жана жандандыруу бөлүмдөрүнө киргизилген (10.01.2022).

Алынган жыйынтыктардын экономикалык маанилүүлүгү. Ыкчам медициналык жардам кызматынын адистерин үзгүлтүксүз кесиптик даярдоону уюштуруунун ар кандай варианттарынын экономикалык натыйжалуулугуна жана эмгек акы төлөө фондун эсепке албастан, окуу иш-чараларын өткөрүүгө түз каржылык чыгымдарга талдоо жүргүзүлгөн.

Коргоого алынып чыгуучу диссертациянын негизги жоболору:

1. Кыргыз Республикасы эгемендүүлүк алганга жана эгемендүүлүктүн алгачкы мезгилине чейин саламаттык сактоо системасынын ыкчам медициналык жардам көрсөтүү боюнча адистеринин квалификациясын жогорулатуунун окуу пландары жана окуу процесси эл аралык стандарттарга жана практикалык саламаттык сактоонун керектөөлөрүнө жооп берген эмес. Аларды модернизациялоо жана үзгүлтүксүз билим берүү системасын өркүндөтүү зарылчылыгы келип чыккан.

2. Үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнү уюштурууга иштелип чыккан заманбап мамилелер жана жаңы комплекстүү окуу программалары жана пландары эл аралык стандарттарга, далилдүү медицинанын принциптерине, командалык окутуу системасын моделдөөгө жана ишке ашырууга негизделген.

3. Бардык ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин теориялык жана практикалык билиминин баштапкы деңгээли бир топ төмөн болгон. Моделдештирүү жана симуляциялоонун негизинде интенсивдүү жана инновациялык окуудан өткөндөн кийин, угуучулардын билиминин жана практикалык көндүмдөрүнүн өсүү темпи жогору болуп чыкты. Окуу курстарын аяктагандан кийин ыкчам медициналык жардамдын адистеринин жетишкендиктеринин көз карандысыз предикторлору аныкталды. Узак мөөнөттүү байкоо мезгилинде, биринчи квалификацияны жогорулатуу курсунан 6-12 ай өткөндөн кийин угуучулардын теориялык билимдеринин жана практикалык көндүмдөрдүн деңгээлинин төмөндөшү белгиленди.

4. Үзгүлтүксүз билим берүүгө моделдештирүү методдорун жана иш орундарындагы окутуу боюнча жаңы ыкмаларды кеңири киргизүү угуучулар тарабынан көрсөтүлүүчү медициналык жардамдын сапатын жана окуунун эффективдүүлүгүн олуттуу жогорулатууга шарт түзөт.

Издөнүүчүнүн жеке салымы. Автор иштин бардык этаптарын уюштуруучу жана түз аткаруучу болуп саналат. Автор өз алдынча Ата мекендик жана чет элдик адабияттарга аналитикалык сереп жүргүзгөн. Ал изилдөөнүн максатын жана милдеттерин түздү. Материалдарды статистикалык иштеп чыгуу жана талдоо жүргүзүлдү. Автор окутуунун жаңы моделин, окуу пландарын жана материалдарды, клиникалык көрсөтмөлөрдү иштеп чыгууга жана ишке киргизүүгө, сабактардын электрондук журналын иштеп чыгууга жана жүргүзүүгө, окуу процессин ишке ашырууга жеке өзү катышкан.

Изилдөөнүн жыйынтыктарын апробациялоо. Диссертациянын негизги жоболору: Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин тегерек столунда (Бишкек, 2016); «Анестезиология жана интенсивдүү терапиядагы заманбап көйгөйлөр жана инновациялык технологиялар» IV Эл аралык конгрессинде (Ысык-Көл, Корумду айылы, 2022); С.Б. Данияров атындагы Кыргыз мамлекеттик кайра даярдоо жана адистикти жогорулатуу боюнча медициналык институтунун жаш окумуштууларынын «Заманбап медицина: жаңы методдор жана актуалдуу изилдөөлөр» илимий-практикалык конференциясында (Бишкек, 2022) баяндалган жана талкууланган.

Диссертациянын жыйынтыктарынын басылмаларда чагылдырылышынын толуктугу. Диссертациянын негизги илимий натыйжалары 5 илимий эмгекте жарык көргөн, анын ичинде 3 макала РИНЦке жана 1 макала Web of Science журналына киргизилген.

Диссертациянын түзүлүшү жана көлөмү. Диссертация орус тилинде, компьютердик топтомдун 137 бетинде берилген жана кириш сөздөн, адабий серептен, методологиядан жана изилдөө методдорунан, өздүк изилдөөлөрдүн 2 бөлүмүнөн, корутундулардан жана практикалык сунуштардан, колдонулган адабияттардын 211 даанадан турган тизмесинен, анын ичинен 30у орус тилиндеги жана 181и чет тилиндеги адабий булактарынан турат. Диссертация 25 таблица, 17 сүрөт менен иллюстрацияланган.

ДИССЕРТАЦИЯНЫН НЕГИЗГИ МАЗМУНУ

1-бап «Ыкчам медициналык жардамдын адистери үчүн үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнү өнүктүрүүнүн абалы жана келечеги» (адабий сереп). Саламаттык сактоо системасындагы ыкчам медициналык жардам (ЫМЖ) көрсөтүүнүн түшүнүгү жана аныктоосу, маңызы, мааниси боюнча, колдонулуп жаткан түрлөрү жана моделдери, ыкчам медициналык жардам кызматынын кадрдык потенциалына коюлган талаптар жана адистердин үзгүлтүксүз медициналык билим алуусундагы методдору боюнча адабияттык маалыматтар талдоого алынган. Клиникалык практиканы өзгөртүү жана билим берүү программаларын ишке ашыруунун ийгилигин аныктоо үчүн, ыкчам медициналык жардам көрсөтүүдөгү үзгүлтүксүз билим берүүнү өнүктүрүүнүн учурдагы багыттары жана перспективалары аныкталган.

2-бап «Методология жана изилдөө методдору». Илимий ишке 2010-жылдан 2019-жылга чейинки мезгилдеги Кыргыз Республикасынын (КР) ЫМЖ кызматынын медициналык кызматкерлерини үзгүлтүксүз окушунун жыйынтыктары камтылган. Иште коюлган максаттарга жана милдеттерге ылайык, аларды ишке ашыруудагы биздин алгоритмибиз, анын ичиндеги ырааттуу этаптардын комплекси жана илимий-изилдөө пландарынын дизайны 2.1-таблицада келтирилген.

2.1-таблица – Изилдөөнүн планы жана программасы

№	Этаптар боюнча негизги милдеттер	Объектилер	Методы	Жыйынтыктар
1	Дүйнөлүк адабияттарды, медициналык билим берүү жана саламаттыкты сактоо системасындагы мыйзамдык жана ченемдик укуктук документтерди, анын ичинде ыкчам медициналык жардамдын маселелерин изилдөө жана системалуу түрдө карап чыгуу.	Pub med, Scopus, Wiley Online Library, Cambridge Core, eLIBRARY электрондук илимий базасындагы макалалар, 2005-2022-жылдарга жарыяланган укуктук жана ченемдик документтер.	Маалымат-тык жана аналитика-лык, ретроспек-тивдүү талдоо.	Медициналык билим берүү жана саламаттыкты сактоо системасында илимдин жана практиканын жетишкендиктерин баалоонун натыйжалары, анын ичинде кечиктирилгис медициналык жардамдын маселелери жаппыланган.
2	Кыргыз Республикасынын эгемендүүлүккө чейинки жана эгемендүүлүктүн алгачкы мезгилиндеги ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин квалификациясын жогорулатуунун окуу программаларын жана пландарын изилдөө.	1983-жылдан 2006-жылга чейинки күчүндө болгон кечиктирилгис медициналык жардамдагы адистердин квалификация-сын жогорулатуу үчүн бекитилген окуу программалары жана пландары.	Аналитика-лык, ретроспек-тивдүү талдоо.	1983-жылдан 2006-жылга чейинки мезгилде ишке ашырылган окуу программаларына карата аналитикалык изилдөөнүн жыйынтыгы жалпыланды.
3	Кыргыз мамлекеттик кайра даярдоо жана адистиги жогорулатуу боюнча медициналык институтунун (КМКДжАЖМИ) базасында Кыргыз Республикасындагы ыкчам медициналык жардам чөйрөсүндө кадрларды даярдоо үчүн окутуу моделин жана методикалык - окуу материалдарынын комплексин иштеп чыгуу жана бекитүү. Жаңы иштелип чыккан окуу программаларына ылайык ыкчам медициналык жардам кызматынын медициналык кызматкерлерине окутууну өткөрүү.	Эл аралык уюмдардын сунушу менен, окутуунун инновациялык методдорун колдонуу менен иштелип чыккан окутуунун модели, окуу программалары жана пландары.	Аналитика-лык, статистика-лык, стандартташ-тыруу, тестирлөө, моделдөө, симуляция.	1) Квалификацияны жогорулатуу үчүн окуу модели иштелип чыкты 2) Ыкчам медициналык жардам боюнча окуу-методикалык комплекси (окуу программалары, таркатма материалдар, презентациялар, клиникалык сценарийлер, тесттик суроолор) иштелип чыккан. 3) Госпиталга чейинки этаптагы Тез жардам борборунун (ТЖБ), бөлүмдөрүнүн жана тез жардам пункттарынын (ТЖБ/ТЖП) дарыгерлери, фельдшперлери, медайымдары жана айдоочулары, госпиталдык этаптагы кабыл алуу, жандандыруу бөлүмдөрүнүн дарыгерлери жана медайымдары үчүн окутуулар өткөрүлдү.

2.1-таблицанын уландысы

4	Адиcтердин категориясына, иш тажрыйбасына, негизги билимдерине жана компетенцияларына жараша медициналык кызматкерлердин үзгүлтүксүз билим алуусундагы инновациялык методдорун жана формаларын колдонуунун теориялык билимдеринин жана практикалык көндүмдөрүнүн деңгээлине окутуунун ар кандай этаптарында тийгизген таасиринин натыйжалуулугун талдоо. Окуунун ар бир этабында угуучулар тарабынан курстардын бааланышы. 6-12 айдан кийин алынган билимдердин сакталышы боюнча узак мөөнөттүү окутуунун натыйжаларын изилдөө (иш ордундарында клиникалык окутуу менен коштолгон мониторинг жана баалоо) жана изилдөөнүн натыйжалары боюнча ыкчам медициналык жардам менен камсыз кылуунун сапатын баалоо.	1) Бланк форматындагы пре-жана пост-тесттер – 14 260 бирдик. 2) Практикалык көндүм-дөрдү баалоонун жыйын-тыгы – 6 920 бирдик. 3) Сабакты баалоо үчүн баалоо баракчалары – 2 430 бирдик. 4) Мониторинг жана баалоо тесттери - 271 бирдик жана практикалык көндүмдөрдү баалоо үчүн текшерүү баракчалары - 271 бирдик.	Аналитика-лык, ретроспек-тивдүү статистика-лык жана салыштырма анализ, корреляция-лык анализ, социология-лык, өзүн өзү баалоо процесси.	2010-жылдан 2019-жылга чейин клиникалык окутуу менен мониторинг жана баалоону камтыган окутуунун натыйжалары алынган – 2877 угуучу. Кваификацияны жогорулатуу курстарын 2606 угуучу аяктады. 271 адис иштеген жеринде клиникалык окуудан өтүштү. Мониторинг жана баалоо боюнча тез жардам кызматынын фельдшерлеринен, Баткен жана Жалал-Абад облустарындагы ооруканалардын дарыгерлеринен окутуунун узак мөөнөттүү натыйжалары алынды.
5	Ыкчам медициналык жардамдын адистерине үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнүн ар кандай варианттарында уюштуруунун экономикалык натыйжалуулугун талдоо.	12 күндүк 54 курста 648 угуучу үчүн чыгымдардын эсеби.	Экономика-лык, аналитика-лык.	Үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнүн экономикалык натыйжалуулугун эсептөө 3 вариантта жүргүзүлгөн: 1-модель: бардык угуучулар Бишкекке келишет; 2-модель: жашаган жерине жараша угуучулар Бишкек жана Ош шаарларына келишет; 3-модель: угуучулар саламаттык сактоо уюмдарында (чыгуу циклдери) даярдалат.
6	Сунуштарды иштеп чыгуу жана адистердин үзгүлтүксүз билимин өркүндөтүү боюнча сунушталган механизмдердин негиздемеси.	Окутуунун инновациялык методдорун колдонуу менен окуунун жаңы моделине ылайык сунушталган окуу программалары жана пландары.	Моделдөө	Изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча ыкчам медициналык жардам көрсөтүүдөгү үзгүлтүксүз билим берүүнү жакшыртуунун жаңы усулдук ыкмалары жана жолдору сунушталууда.

Изилдөөнүн объектиси болуп 2877 (100%) жалпы сандагы ыкчам медициналык жардам кызматынын медициналык кызматкерлерини үчүн арналган квалификацияны жогорулатуу курстарынан өткөн медицина кызматкерлери эсептелген. Бардыгы болуп саламаттык сактоо уюмдарынын (ССУ) госпиталга чейинки жана госпиталдык этаптагы ЫМЖ кызматынын 2606 (90,6%) кызматкери квалификацияны жогорулатуу курстарында окутулду, ал эми иш ордунда клиникалык окутуу менен коштолгон мониторинг жүргүзүүдө Баткен облусунун тез медициналык жардамдын фельдшерлеринин алган билимдеринин жыйынтыгы боюнча – 129, Баткен жана Жалал-Абад шаарларынын саламаттыкты сактоо уюмдарынын дарыгерлери – 142, бардыгы болуп 271 (9,4%) адис талданган.

Изилдөөнүн предмети – баштапкы жана орто деңгээлдериндеги саламаттык сактоо уюмдарынын ЫМЖ кызматындагы медициналык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуунун натыйжалуулугун анализдөө болуп саналат. Медициналык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу боюнча окуу программалары жана пландары үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнү (ҮМБ) реформалоого жана модернизациялоого чейинки - 2007-жылга чейин аткарылган 12 окуу программа жана пландар изилденген.

2007-жылдан баштап эл аралык рекомендацияларды биздин өлкөнүн шартына ылайыкташтыруу менен жаңы окуу программалары жана материалдары иштелип чыккан. Бардык окуу программалары кыска мөөнөттүү циклдер үчүн эсептелген. Циклдердин узактыгы 8 сааттык окуу программасында 3 күндөн 12 күнгө чейинки окутууну түзгөн. Окутуунун практикалык бөлүгү 1 мугалимге 3-6 угуучу эсебинде эки, үч топко бөлүнүп өткөрүлгөн.

Окуу процесси теориялык жана практикалык бөлүктөн туруп, теориялык бөлүгү мультимедиялык жабдууларда слайддарды, ал эми практикалык бөлүгү клиникалык сценарийлерди, медициналык жабдууларды, чыныгы медициналык буюмдарды, дары-дармектерди жогорку жана төмөнкү тактыктагы манекендерди колдонуу менен өткөрүлгөн.

Түзүлгөн окуу программаларынын негизинде ооруканага чейинки жана госпиталдык (стационардык) этаптагы медициналык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуунун натыйжаларына ретроспективдүү талдоо жүргүзүлгөн. Окутуу алдында билимдин баштапкы (алдын ала тестирлөө / пре-тест) деңгээлин баалоо жана окуу аяктагандан кийин натыйжаларды баалоо үчүн (пост-тест) ар бир модуль үчүн тесттик суроолор иштелип чыккан. Практикалык окуу көндүмдөрүн баалоо модулдарда эки станцияда, инновациялык манекендерде, реалдуу кырдаалдарга жакын ар кандай клиникалык сценарийлерди симуляциялоо менен жүргүзүлдү.

Окутуунун сапатын өлчөө жана кайтарым байланышты түзүү максатында окуу курстары аяктагандан кийин окуунун жыйынтыгы ачык формадагы баалоо баракчасын (бланк) колдонуу менен бааланып, жыйынтыгында 100 балл берилди. Баалоо тизмеси үч бөлүктөн турган: теориялык (1), окутуунун

практикалык бөлүгүн баалоо (2), угуучулардын практикасына канааттануусун баалоо (3).

Окутуу программаларынын практикалык иш-чараларга интеграциялангандыгын баалаш үчүн угуучулар менен кайтарым байланышты түзүүнүн методдорунун бири болуп, Баткен жана Жалал-Абад облустарындагы ооруканалардын дарыгерлеринин жана тез жардамдын фельдшерлеринин иш ордундарында клиникалык окутуу менен коштолгон мониторинг жана баалоо (МжБ) жүргүзүлдү. Угуучулардын практикалык көндүмдөрү мониторинг жүргүзүүчүлөр тарабынан иштелип чыккан контролдук баракчалар боюнча түздөн-түз пациенттерге ыкчам медициналык жардам көрсөтүү учурунда жана ошол эле бейтаптарга толтурулган документтерди талдоо аркылуу бааланды.

ЫМЖ кызматынын адистерине үзгүлтүксүз кесиптик окутууну уюштуруунун ар кандай варианттарынын экономикалык эффективдүүлүгүн талдоодо эмгек акы фондун эсепке албастан, окуу иш-чараларын өткөрүүгө түз каржылык чыгымдардын эсептөөлөрү жүргүзүлгөн.

Бул иштин максатына жана милдеттерине ылайык илимий методдор колдонулган: статистикалык, социологиялык, аналитикалык, экономикалык, эксперттик баалоо. Бардык маалыматтар Microsoft Excel 2019 программасына киргизилип, натыйжалары статистикалык иштетүү Windows XP (10) үчүн Statistica аркылуу ишке ашырылган. Угуучулардын жетишкендиктеринин негизги көрсөткүчтөрүн изилдөөдө орточо маанилерди (М) аныктоо, экстенсивдүү көрсөткүчтөрдү эсептөө сыяктуу статистикалык методдор колдонулган. Белгилүү бир параметрлер боюнча угуучулардын ишинин айырмачылыгынын ишенимдүүлүгү Студенттин критерии, репрезентативдик катасынын ($\pm m$), катасыз болжолдун ишенимдүүлүгүнүн “p” критерийин эсептөөнүн негизинде жүргүзүлгөн. Билим деңгээлинин өсүшүн баалоо үчүн динамикалык катарлар методу колдонулган.

Статистикалык салыштырма талдоо SPSS программасын (IBM Inc, АКШ, 23 версия) колдонуу менен жүргүзүлгөн. Салыштырмалуу маанилердин көрсөткүчтөрү эсептелген. Дисперсиялык анализ маалыматтардын үч же төрт түрдүү топторунун сандык көрсөткүчтөрүн салыштырып талдоодо колдонулган. Маанилүү айырмачылыктар аныкталганда, post - hoc анализи Bonferroni критерийин колдонуу менен жүргүзүлгөн. Сапаттык өзгөчөлүктөр χ^2 -критерийдин жардамы менен салыштырылган. Айырмачылыктар $p < 0,05$ деңгээлинде олуттуу деп эсептелген.

Логистикалык талдоо тесттен кийинки ийгилигинин мүмкүн болуучу предикторлорду аныктоо үчүн колдонулган. Биринчи этапта бардык көрсөткүчтөр жөнөкөй логистикалык анализдин жардамы менен талданган. Маанисиз көрсөткүчтөрдү кадам кадамы менен алып салып мааниси бар бардык көрсөткүчтөр көп сандагы логистикалык анализ үчүн акыркы көз карандысыз предикторлорду табуу үчүн тандалган. Предикторлор $p < 0,05$ деңгээлинде көз карандысыз жана

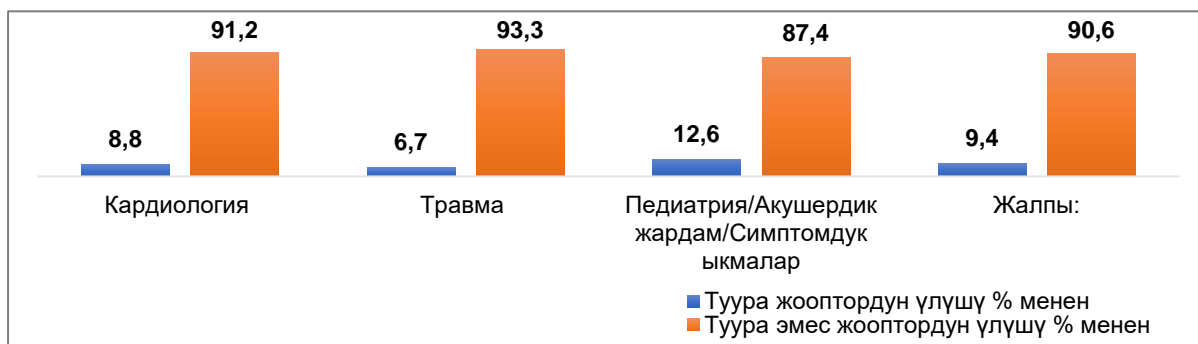
статистикалык жактан маанилүү деп эсептелип, андан ары акыркы прогноздук моделге киргизилген. Детерминация коэффициенттери да эсептелген (R , %).

Сандык көрсөткүчтөрдүн ортосундагы байланыштын мүнөзүн жана көлөмүн аныктоо үчүн “ r_{xy} ” Пирсон корреляциялык анализи жүргүзүлгөн. Натыйжалар $p < 0,05$ деңгээлинде статистикалык жактан маанилүү деп эсептелген.

3-4-баптарда өз алдынча изилдөөбүздүн натыйжалары берилген жана талкууланган.

3-бап « Кыргыз Республикасындагы ыкчам медициналык жардам боюнча үзгүлтүксүз медициналык билим берүү». 3.1 Ыкчам медицинада-лык жардамдагы окутуу программаларын жана үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнүн абалын талдоо. Кыргыз Республикасынын эгемендүүлүккө чейинки жана эгемендүүлүктүн алгачкы мезгилиндеги тез жардам кызматынын, интенсивдүү терапия, анестезиология жана реанимация боюнча адистерге арналган адистештирүү жана квалификацияны жогорулатуу курстары боюнча 12 окутуу программаларын талдап чыктык. Адистештирилген курстардын узактыгы 2-4 айды, ал эми квалификацияны жогорулатуу курстарынын узактыгы 1-2 айды түзгөн, окуу сааттарынын саны тиешелүүлүгүнө жараша 144төн 288ге чейин болгон. Окутуучу жүктүн 1/3 бөлүгүн медициналык практиканын адистештирилбеген көйгөйлөрү ээлеген.

Ыкчам медициналык жардам көрсөтүүнүн ар кандай аспектилерин боюнча медициналык тез жардамдын фельдшерлеринин теориялык билимдерин текшерүүнүн натыйжалары талданды: туура жана туура эмес жооптордун үлүшү (3.1.5-сүрөт). Фельдшердин теориялык билим деңгээлинин түзүмүндө туура эмес жооптордун жогорку көрсөткүчү тез жардамдын бардык маселелери боюнча (кардиология – 91,2%, травматология – 93,3%, педиатрия жана акушердик – 87,4%) болгон. Белгилей кетсек, тез медициналык жардамдын бардык фельдшерлери бейтаптарга ыкчам медициналык жардам көрсөтүүдөгү көйгөйлөр боюнча билим деңгээлин жана практикалык көндүмдөрүн жогорулатуу зарылдыгы аныкталды.

3.1.5 -сүрөт – Тез медициналык жардамдын фельдшеринин деңгээлин баалоодогу тестирилөөнүн жыйынтыктары.

Адистердин үзгүлтүксүз медициналык билим (ҮМБ) алуудагы окуу-методикалык материалдарынын комплексин жана окутууну уюштуруу процесстерин реформалоого жана модернизациялоого чейинки мезгилди анализдөөдө төмөнкүдөй көйгөйлөр жана шарттар аныкталган: адистештирүү жана квалификацияны жогорулатуу боюнча эскирген окуу программалары; программалар биринчи кезекте стационардык жардам көрсөтүүгө багытталган; окутуунун пассивдүү (лекциялык) методу басымдуулук кылган; кыска мөөнөттүү циклдер каралган эмес; адистер эреже катары, окуу учурунда көп убакыт бою иш орундарында жок болгон; өзгөчө кырдаалдарда эң маанилүү синдромдук/симптоматикалык ыкма кечиктирилгис билим берүү программаларында жок болгон; окуу пландары практикалык саламаттыкты сактоонун талаптарына жана үзгүлтүксүз билим берүүнүн (ҮББ) эл аралык стандарттарына жетиштүү жооп берген эмес; командалык жана мульти-дисциплинардык окуу ыкмалары колдонулган эмес, насаатчылыкка жана коучинге жетишсиз көңүл бурулган.

3.2 Ыкчам медициналык жардамдын медициналык кызматкерлеринин үзгүлтүксүз медициналык билим алуусунун окутуу модели жана окутуунун комплекстүү программалары. Кыргыз Республикасында 2007-жылдан бери биринчи жолу саламаттыкты сактоо системасын реформалоонун Улуттук программасын ишке ашыруунун алкагында медициналык кызматкерлерди даярдоо боюнча моделди иштеп чыгуу процесси башталган, окутуунун этаптары аныкталган.

1-этап: «Жашоо-тиричиликти терең колдоо-1» (ЖТК-1) курстары угуучулардын адистигине карабастан, ЫМЖ кызматынын бардык медициналык кызматкерлерине арналган. Бул курстар 3 модулдан турат: “Кечиктирилгис кардиология”, “Жаракат учурундагы кечиктирилгис жардам”, “Педиатриядагы кечиктирилгис жардам”. Тез жардамдын айдоочулары бригаданын мүчөлөрү катары ЫМЖ менен камсыз кылуунун негиздерин үйрөнүштү.

2-этап: бул этапта бардык адистер госпиталга чейинки жана госпиталдык этаптагы курстарга бөлүнгөн. Тез жардам кызматынын дарыгерлери, фельдшерлери, медайымдары ЖТК-2 курстарында окутулду, стационардык деңгээлдеги дарыгерлер жана медайымдар «Ыкчам медициналык жардам бөлүмдөрүнүн дарыгерлери үчүн кечиктирилгис медициналык жардамдын актуалдуу маселелери» жана «Ыкчам медициналык жардам бөлүмдөрүнүн медайымдары үчүн кечиктирилгис медициналык жардамдын актуалдуу маселелери» деген адистештирилген окуу курстарына жиберилди. Ыкчам медициналык жардам бөлүмдөрүнүн дарыгерлери үчүн адистештирилген курстар ЖТК-2 курстары сыяктуу модулдук түзүлүшкө ээ болгон жана 5 модулдан турган: «Кечиктирилгис акушердик жардам», «Симптомдук ыкмалар», «Медициналык акыркы жетишкендиктер», «Массалык кырсыктар жана триаж», «Байланыш жана документацияны алып баруу».

3-этап: ЖТК-1 жана ЖТК-2 курстарын бүтүргөн 103 оперативдүү бөлүмүнгө түшкөн чакырууларды кабыл алуучу фельдшерлерге жана медайымдарга «Медициналык тез жардамдын диспетчерлеринин курсу» арналган.

4-этап: адистердин квалификациясын жогорулатуу учурунда алган теориялык билимдерин жана практикалык көндүмдөрүн колдонуп жаткандыгынын натыйжалуулугун баалаш үчүн, иш жүзүндө реалдуу шарттарда, иштеген орундарында клиникалык окутуу менен коштолгон мониторинг жана баалоону (МжБ) жүргүзүүгө багытталган.

Ошентип, иштелип чыккан окуу-методикалык комплекси жана окутуунун клиникалык сценарийлери моделдөөнүн негизиндеги симуляциялык окутууну өнүктүрүүгө багытталган. Окутуунун методдору көп компоненттүү жана интерактивдүү болгон. Практикалык көндүмдөрдү өнүктүрүү үчүн симуляцияларды колдонуу көбүнчө арзан, коопсуз жана этикалык жактан туура келген интерактивдүү окутуу методу болуп саналат.

4-бап «Ыкчам медициналык жардам көрсөтүүдө үзгүлтүксүз билим берүүнүн инновациялык ыкмаларынын жана формаларынын таасиринин натыйжалуулугун баалоо».

4.1 Тез жардам кызматкерлерин окутуу боюнча курстардын натыйжалуулугун талдоо (ооруканага чейинки этап). Окутуунун натыйжалары адистердин категориясына, окуу курстарына, модулдарына, жынысына, жашына, иш тажрыйбасына жараша изилденди. 4.1.1-таблицасында ЖТК-1 курстарын аяктаган тез жардамдын кызматкерлеринин алдын ала (пре-тест), пост-тесттерди жана практикалык көндүмдөрүн баалоонун натыйжалары чагылдырылган.

“Кечиктирилгис кардиология” биринчи модулу боюнча окуган дарыгерлердин теориялык бөлүгүн баалоодо окууга чейинки баштапкы билим деңгээлинин жыйынтыгы ($n=209$) $53,83 \pm 0,98$ баллдын чегинде болгон; фельдшердики ($n=486$) $46,87 \pm 0,66$ жана медайымдардыкы ($n=107$) $45,18 \pm 1,58$ балл. Окутуунун аягында тестирлөөнүн натыйжалары дарыгерлер тобунда $87,66 \pm 0,35$, $p < 0,001$, фельдшерлер $84,43 \pm 0,23$, $p < 0,001$ медайымдар $84,93 \pm 0,54$, $p < 0,001$, билимдин өсүү темптерин (БӨТ) салыштырганда дарыгерлер $62,8\%$ ды, фельдшерлер арасында - $80,1\%$ ды жана медайымдарда тиешелүүлүгүнө жараша - $87,98\%$ түздү.

4.2 Ыкчам медициналык жардам бөлүмдөрүндөгү дарыгерлердин жана медайымдардын үзгүлтүксүз билим алуусунун натыйжалуулугун талдоо (госпиталдык этап).

Бардык модулдар боюнча дарыгерлердин баштапкы билим деңгээлин баалоодо жалпысынан $52,21 \pm 1,23$, б.а. 50 баллдан жогору экендигин көрсөттү. Окутуудан кийинки баа берүүнүн жыйынтыгы (пост-тест) жогору болду - $89,88 \pm 0,51$, $p < 0,001$. Орто эсеп менен дарыгерлердин билими $72,1\%$ га өскөн.

4.1.1-таблица – Тез жардамдын окутулган дарыгерлеринин, фельдшерлеринин жана медайымдарынын «Жашоо-тиричиликти терең колдоо-1» курстарындагы жетишкендиктеринин жыйынтыктары

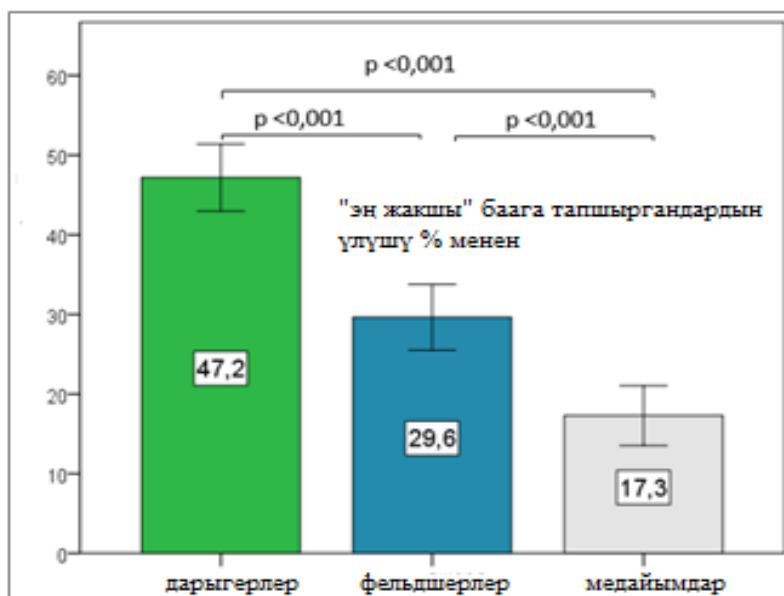
№ к/н	Модулдардын аталышы	Тесттин жыйынтыгы (баллдар)		Билим- дин өсүү темпи (%)	Практика- лык экзамендин жыйынтыгы (баллдар) M±m
		M±m Пре-тест	M±m Пост-тест		
Дарыгерлер (n=209)					
1	Кечиктирилгис кардиология	53,83±0,98	87,66±0,35***	62,85	84,52±0,31
2	Жаракат учурундагы кечиктирилгис жардам	59,37±1,18	90,80±0,38***	52,94	86,34±0,38
3	Педиатриядагы кечиктирилгис жардам	57,14±1,05	89,57±0,38***	56,76	87,03±0,44
	Жалпы:	56,82±0,87	89,30±0,33***	57,52	85,96±0,38
Фельдшерлер (n=486)					
1	Кечиктирилгис кардиология	46,87±0,66	84,43±0,23***	80,14	80,93±0,23
2	Жаракат учурундагы кечиктирилгис жардам	51,39±0,66	87,75±0,25***	70,75	83,35±0,23
3	Педиатриядагы кечиктирилгис жардам	51,40±0,64	86,88±0,23***	69,03	83,40±0,27
	Жалпы:	49,89±0,65	86,35±0,24***	73,31	82,56±0,24
Медайымдар (n=107)					
1	Кечиктирилгис кардиология	45,18±1,58	84,93±0,54***	87,98	79,64±0,48
2	Жаракат учурундагы кечиктирилгис жардам	53,87±1,41	88,26±0,58***	63,84	81,53±0,48
3	Педиатриядагы кечиктирилгис жардам	55,79±1,27	87,97±0,56***	57,68	83,14±0,48
	Жалпы:	52,61±1,42	87,05±0,56***	69,83	81,44±0,48

Эскертүү: M±m – орточо арифметикалык жана орточо маанилердин репрезентативдик катасы; катасыз болжолдун ишенимдүүлүгүнүн р-критерии *- p<0,05, **- p<0,01, ***- p<0,001 (95,0%, 99,0%, 99,9%)

Окутуу аяктагандан кийин клиникалык сценарийлерди колдонуу менен практикалык көндүмдөрүн баалоодо $86,62 \pm 0,51$ баллды түзгөн.

Адистештирилген окуу курстарында медайымдардын ишмердүүлүгүн изилдөөнүн жыйынтыгы көрсөткөндөй, теориялык билимдин баштапкы деңгээли (алдын-ала тест) $43,20 \pm 1,65$, окуу аяктагандан кийинки жыйынтыктар (пост-тест) – $93,21 \pm 0,65$ балл, $p < 0,001$ түздү. Медайымдардын билим деңгээлинин өсүү темпи жогорку натыйжаны көрсөтүп, $115,7\%$ ды түздү. Практикалык бөлүгүндө окуу планын өздөштүрүүнүн жыйынтыгын баалоо $82,44 \pm 0,78$ баллды көрсөттү.

4.3 Ыкчам медициналык жардамдын адистеринин окууну аяктагандан кийинки бири-биринен көз карандысыз болгон жетишкендиктеринин предикторлорун аныктоо. 4.3.4-сүрөттө көрсөтүлгөндөй, үч категориядагы адистердин салыштырма мүнөздөмөсү жана алардын ЖТК-1 курстары боюнча пост-тесттерден “эң жакшы” деген баага өткөн үлүшү дарыгерлер үчүн $47,2\%$ ды, фельдшерлер үчүн $29,6\%$ ды жана медайымдар үчүн $17,8\%$ ды түздү.

4.3.4-сүрөт – «Жашоо-тиричиликти терең колдоо-1» курстары боюнча пост-тестирлөөдөн “эң жакшы” деп өткөн дарыгерлердин, фельдшерлердин жана медайымдардын салыштырма үлүшү.

Окуу жетишкендиктеринин натыйжалары боюнча ЖТК-1 курстары боюнча пост-тестирлөөдөн “эң жакшы” деген баа менен өткөн дарыгерлердин үлүшү фельдшерге жана медайымдарга караганда бир кыйла жогору, тиешелүүлүгүнө жараша статистикалык мааниси $p < 0,001$ аныкталды.

Тестерди “эң жакшы” деген баага бергендердин бири-бирине көз карандысыз болгон предикторлорун табуу үчүн, алдын ала жөнөкөй логистикалык анализ колдонулган. Анализге алынган көрсөткүчтөр жана алардын натыйжалары 4.3.2-таблицада келтирилген.

4.3.2-таблица - Бардык адистиктер боюнча «Жашоо-тиричиликти терең колдоо-1» курстарындагы пост-тестти "эң жакшы" тапшыргандардын көз карандысыз предикторлорун аныктоо боюнча жөнөкөй (бир варианттуу) логистикалык анализи

№ к/н	Көрсөткүчтөр	ЫК	95% ИА	p
1	<i>Жаш курак, жыл</i>	0,993	0,983-1,020	АЭ
2	<i>Жынысы</i> Эркек Аял	1,21 1,0 [§]	0,96-1,53	АЭ
3	<i>Аймактар</i> Бишкек Чүй жана Ысык-Көл облусу Жалал-Абад жана Баткен облусу	2,81 2,00 1,0 [§]	2,11-3,74 1,43-1,80	<0,001 <0,001
4	<i>Адистрдин категориясы</i> Дарыгерлер Фельдшерлер Медайымдар	4,27 2,02 1,0 [§]	3,15-5,80 1,46-2,78	<0,001 <0,001
5	<i>Иштеген орду</i> Стационарда иштөө Тез жардамда иштөө	0,81 1,0 [§]	0,65-1,01	АЭ
6	<i>Окутуунун каржылоо булактары</i> Контракт Бюджет Коммерциялык эмес уюмдар	1,84 1,21 1,0 [§]	1,12-3,05 0,95-1,54	<0,05 АЭ
7	<i>Иш тажрыйбасынын узактыгы, жыл</i>	0,98	0,95-1,01	АЭ
8	<i>Тесттер</i> Алдын ала тестирлөө, баллдар Акыркы тестирлөө, баллдар	1,06 1,0 [§]	1,05-1,07	<0,001

Эскертүү: ЫК – ыктымалдык катышы, ИА – ишеним аралыгы, 1,0[§] – референстик категория, АЭ – айырмаланган эмес.

Бул таблицадан пост-тестти «эң жакшы» баага тапшыргандардын ичинен натыйжалуулук жаш курагынын көптүгү, ошондой эле, иш тажрыйбасынын узактыгы менен олуттуу байланыштын жок экендиги көрүнүп турат. Натыйжалардан көрүнүп тургандай, эркек кызматкерлер 21% көбүрөөк "эң жакшы" деген баага тапшырганга мүмкүнчүлүктөрү болгон, бирок бул өсүш статистикалык жактан маанилүү болгон эмес (ЫК = 1,21; ИА 95% – 0,96-1,53; айырмаланган эмес). Жалал-Абад жана Баткен облустарына салыштырмалуу Бишкек шаарында жана түндүк аймактарда иштегендердин көрсөткүчтөрү жогору экени байкалат. (ЫК = 2,0; ИА 95% – 1,43-1,80; p<0,001 жана ЫК = 2,81; ИА 95% – 2,11-3,74; p<0,001, тиешелүү). Билим деңгээли менен тесттин жыйынтыгынын ортосунда олуттуу оң байланыш бар: фельдшерлер 2 эсеге (ЫК = 2,02; ИА 95% – 1,46-2,78; p<0,001), ал эми, дарыгерлер 4 эседен ашык (ЫК = 4,27; 95% ИА - 3,15-

5,80; $p < 0,001$) медайымдарга салыштырмалуу тесттерден "эң жакшы" деген баага өтүшү мүмкүн.

Ыкчам медициналык жардамдын кызматкерлеринин көз карандысыз жетишкендиктеринин (теориялык жана практикалык билимдеринин) прогноздук көрсөткүчтөрү (предикторлору) болуп тестирилөөнүн жыйынтыгы (алдын ала тестирилөө/пре-тест), адистик категориялар (дарыгерлер, фельдшерлер, медайымдар), өлкөнүн региондору жана окутуунун каржылоо булактары саналат (бюджеттик, контракттык, коммерциялык эмес уюмдар/КЭУ).

Корреляциялык анализ жүргүзүүдө окуунун акыркы натыйжалары (пост-тест) адистердин жаш курагынын $-0,13$ ($r(474) = -0,13$; $p = 0,005$) жана иш тажрыйбасынын узактыгынын $-0,18$ ($r(474) = -0,18$; $p < 0,001$) ортосунда байланыштын бардыгы аныкталган эмес.

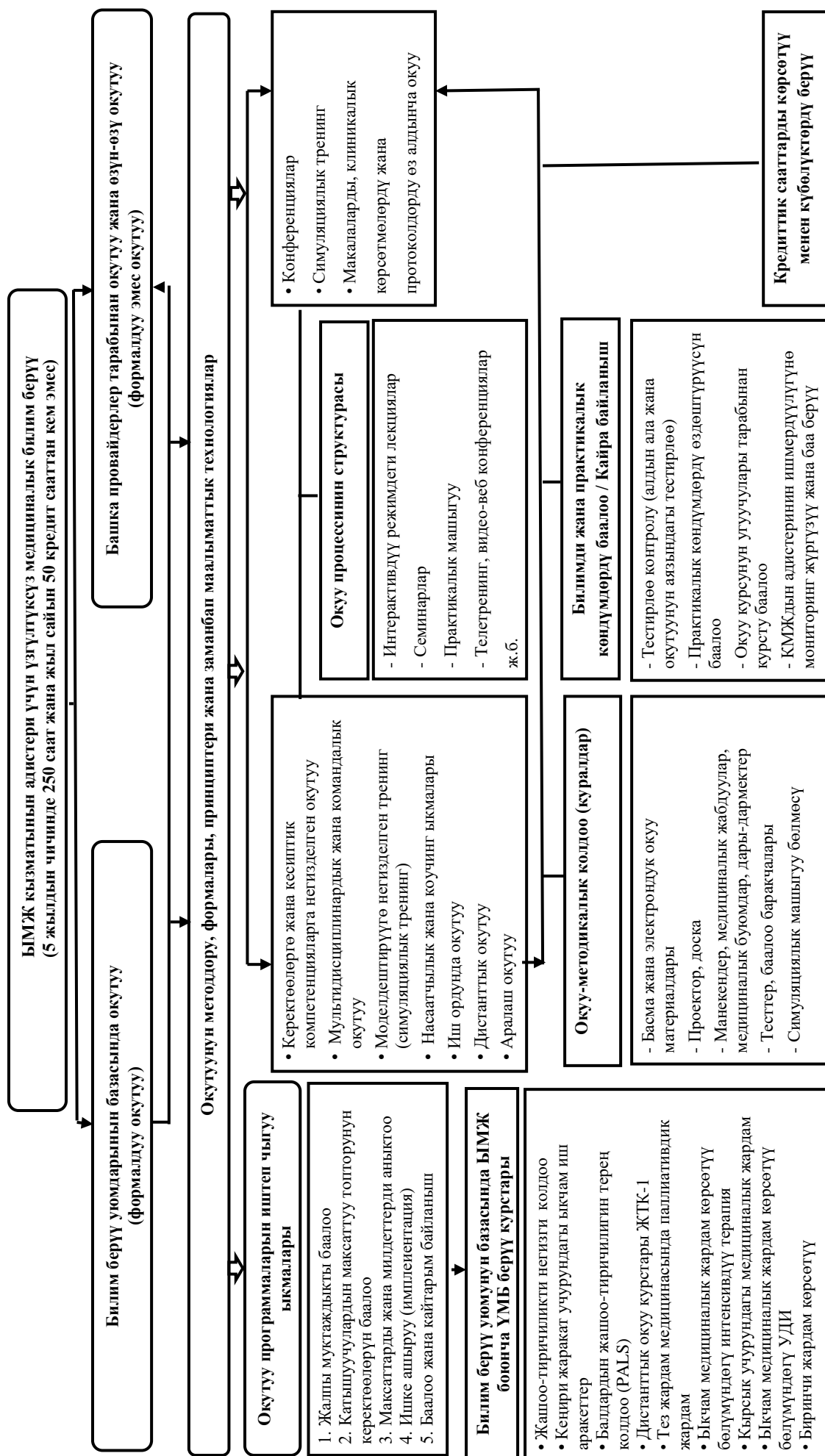
4.4 Ыкчам медициналык жардам кызматынын кызматкерлеринин квалификациясын жогорулатуу курстарын баалоосу. Өткөрүлгөн окутуунун сапатын өлчөөгө 1722 (100%) угуучунун жалпы санынын 92,3% ($n=1590$) тез жардамдан, стационардан 520 (100%) угуучунун ичинен 92,5% ($n=481$) дарыгерлер жана 364 (100%) медайымдардын ичинен 95,8% ($n=349$) катышышты. Окутуу курстарынын теориялык бөлүгүнүн алып барылышы угуучулар тараптан максималдуу 40 баллдан $39,38 \pm 0,11$ баллга бааланды, практикалык бөлүгү эң жогорку 30 баллдан $29,64 \pm 0,10$ баллды көрсөттү ($p < 0,001$). Угуучулардын алган практикалык көндүмдөрүнө канааттануусу боюнча өзүн-өзү баалоо максималдуу мүмкүн болгон 30 баллдан $29,64 \pm 0,09$ баллга бааланды. Демек, курстун катышуучулары (врачтар, фельдшерлер, медайымдар, айдоочулар) оң пикирлер менен окууга жогорку баа беришти жана курстар 97ден 99 баллга чейин бааланды.

4.5 Ыкчам медициналык жардамдын адистеринин ишмердүүлүгүн иш орундарында мониторинг жана баа берүү менен клиникалык окутуу. Биздин маалыматтар боюнча, сапаттуу медициналык жардамдын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу алган билимдеринин деңгээлинен гана эмес, иш орундарында иштөө процесси кандай уюштурулгандыгынан да көз каранды болду, анткени чектелген ресурстун шартында жумушчу моменттеринин натыйжасыз уюштурулушу медициналык жардам көрсөтүүнүн көп аспектилеринде чагылдырылды. Кээ бир жагдайларда фельдшерлер алган билимдерин практикада колдоно алышкан жок, анткени дары-дармектер, медициналык жабдуулар жана медициналык буюмдар менен камсыз кылуу төмөн жана бирдей эмес эле. Мисалы: ар кандай ыкчам медициналык бөлүмдөрү, пунктары дары-дармек менен 10% дан 85%га чейин, ал эми, медициналык жабдуулар жана медициналык буюмдар менен 19%дан 93%га чейин камсыз кылынган эле. МЖБ процесси баштапкы окуудан баштап 6 айдан 12 айга чейинки аралыктан кийин жүргүзүлдү.

Аймактардан келип окугандардын жалпы санынан госпиталдык этаптын дарыгерлеринин жана тез жардам кызматынын фельдшерлеринин натыйжалары бөлүнүп каралды. МжБну жүргүзгөнгө чейинки биринчи квалификацияны жогорулатуу ЖТК-1 курстарында бардык модулдар боюнча билимдин баштапкы деңгээлин талдоодо (алдын-ала тест) дарыгерлердики ($n=69$) $51,08 \pm 1,23$ баллды түздү, ал эми, окутууну аяктагандан кийин (пост-тест) $86,90 \pm 0,62$ балл болуп, статистикалык аныктыгы $p < 0,001$ жана билимдин өсүү темпи (БӨТ) 70,1%га жогорулаган. МжБ жүргүзүүдө окуунун узак мөөнөттүү натыйжалары $80,03 \pm 1,02$ баллды көрсөттү, БӨТ -7,9%га төмөндөдү. Квалификацияны жогорулатуу ЖТК-1 курстарында практикалык экзамендин жыйынтыгы $85,39 \pm 0,60$ баллды түзгөн. Клиникалык окутуу менен болгон МжБ учурундагы чыныгы шарттарда дарыгерлердин бейтаптар менен иштөөдөгү билиминин сакталышынын натыйжалары, практикалык көндүмдөрү квалификациясын жогорулатуу учурундагы натыйжаларга салыштырмалуу төмөндөп, терс $-80,75 \pm 0,75$ баллды, билимдин өсүү темпи минус -5,4%ды көрсөткөн.

4.6 Кыргыз Республикасындагы ыкчам медициналык жардамдын адистери үчүн үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнү уюштуруунун ар кандай варианттарынын экономикалык натыйжалуулугу. ЫМЖдын адистери үчүн үзгүлтүксүз билим берүүнү уюштуруунун ар кандай моделдерин (варианттарын) салыштырганда, чыгуу циклдери (иш орундарында окутуу) саламаттыкты сактоо уюмдары үчүн эң аз финансылык чыгымдарды талап кылаары аныкталган. С.Б. Данияров атындагы КММКЖАЖМИТунун базасында бетме-бет кыска мөөнөттүү циклдерди өткөрүү үчүн, саламаттыкты сактоо уюмдарынын жылдык финансылык чыгымдары орто эсеп менен 5 264 352 сом, ал эми, чыгуу циклдери өткөрүүдө жалпы чыгым 2 886 192 сомду түзсө, натыйжада 2-үлгүнү колдонууда саламаттыкты сактоо уюмдары 2 378 160 сомду, 3-үлгү менен 2 480 544 сомду үнөмдөөгө мүмкүнчүлүгү болот. Демек, экономикалык көз караш менен алганда биздин изилдөөбүз боюнча иш орундарында чыгуу курстарын уюштуруунун артыкчылыгы так көрсөтүлдү.

4.7 Ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин үзгүлтүксүз медициналык билимин андан ары өркүндөтүү боюнча сунуштар. Эл аралык практикага жана илимий изилдөөлөрдүн натыйжаларына таянуу менен биз КР ЫМЖ боюнча адистердин үзгүлтүксүз медициналык билимин жакшыртуунун моделин сунуштадык, ал 4.7.1-сүрөттө көрсөтүлгөн. Жаңы рекомендациялардын түзүмүндө окутууну өткөрүүгө тартылган формалдуу жана формалдуу эмес провайдерлер, заманбап принциптери, методдору, маалымат технологияларын камтыган формалары, окуу программаларын иштеп чыгууга болгон мамилелери, окуу программалары, окуу-методикалык камсыздоолору, билим берүү процессинин дизайны, билим деңгээлин баалоо ж.б. чагылдырылган. Билим жана өмүр бою көндүмдөр адистин коопсуз клиникалык практикасы үчүн зарыл.

4.7.1-сүрөт – ЫМЖ кызматындагы адистердин үзгүлтүксүз медициналык билим алуусун жакшыртууга сунушталган модели.

ТЫЯНАКТАР:

1. Кыргыз Республикасы эгемендүүлүктү алганга жана эгемендүүлүктүн алгачкы мезгилине чейин (2007-жылга чейин) саламаттыкты сактоо системасынын ыкчам жардам адистеринин квалификациясын жогорулатуунун программалары жана пландары СССРдин бардык союздук республикалары үчүн бирдиктүү типтүү негизге ээ болгон жана алар негизинен стационардык жардамга багытталган: алар практикалык саламаттык сактоонун муктаждыктарына жана эл аралык стандарттарга жооп берген эмес; окуу мөөнөтү узак болгон (1 айдан 4 айга чейин); пассивдүү окутуу ыкмалары басымдуулук кылган; окуу сааттарынын чоң көлөмү дисциплинанын теориялык аспектилерин изилдөөгө багытталган; окутуу натыйжалуу практикалык бөлүгү жок өткөрүлгөн; окуу процесси зарыл болгон окуу жабдуулары жана окуу-методикалык жактан камсыз кылынган эмес.

2. Бардык ыкчам медициналык жардамдын кызмтакерлери үчүн, анын ичинде диспетчерлерди жана тез жардамдын айдоочуларын даярдоочу программаларынын иштелип чыккан комплекси заманбап эл аралык стандарттарга, билим берүү программаларына жана практикалык саламаттык сактоонун муктаждыктарына негизделип, моделдештирүүнүн принциптерине, жана командалык ыкмаларды иштеп чыгууда практикадагы реалдуу кырдаалдарга мүмкүн болушунча жакын болгон симуляциялык окутууну өнүктүрүүгө багытталган.

3. Ыкчам медициналык жардамдын адистеринин билим деңгээли жана практикалык көндүмдөрү окуу курстары башталганга чейин тестирилөөнүн жыйынтыгы боюнча төмөн болгон. Алынган баллдардын өзгөрүүсү (туура жооптор) адистердин категориясына жараша 42,4 баллдан 58,6 баллга чейинки чекти түздү. Медайымдардын 96,3%да туура жооптордун саны тесттен өтүүчү чек коюлган деңгээлинен төмөн болгон (70 баллга чейин). Бардык ыкчам медициналык жардам кызматкерлери интенсивдүү жана инновациялык окуудан өткөндөн кийин билимдин өсүү темпи бир кыйла жогорулады. Билимдин өсүү темпинин маанисинин өзгөрүшү адистердин категориясына жараша, орточо алганда 55,8ден 115,7%ды түздү. Окутуунун симуляциялык жана моделдештирилген фонунда адистердин практикалык көндүмдөрдү жана жөндөмдүүлүктөрдү өздөштүрүүсүнө баа берүүнүн натыйжалары жогору болуп чыкты – кредиттик баллдын чоңдугунун өзгөрүшү 78,4 баллдан 86,6 баллга чейин болду.

4. Стационардык дарыгерлердин билим деңгээлин жана практикалык көндүмдөрүнө мониторинг жүргүзүү жана баалоо окуу курстарын аяктагандан кийин 6-12 айдан кийин жүргүзүлгөн. Алардын теориялык билиминин деңгээли 7,9 – 11,3 баллга, ал эми, практикалык көндүмдөрүнүн деңгээли 5,4 - 10,9

баллга (курстардын мүнөзүнө жараша) баштапкы окуу маалыматтарына

салыштырмалуу төмөндөгөндүгүн көрсөттү. Тез жардам кызматынын фельдшерлеринин теориялык билими мурдагыдай эле бир деңгээлде калган, ал эми, практикалык көндүмдөрүнүн жана жөндөмдүүлүктөрүнүн деңгээли окуу курстарына жараша 2,2 – 8,2 баллга жогорулаган.

5. Ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин академиялык жетишкендиктеринин (теориялык жана практикалык билимдеринин) деңгээлинин көз карандысыз предикторлору (болжолдоочу көрсөткүчтөрү) болуп тестирлөөнүн жыйынтыгы (алдын-ала тестирлөө), адистик категориялары (дарыгерлер, фельдшерлер, медайымдар), өлкөнүн региондору жана окутууну каржылоонун булактары (бюджет, контракт, коммерциялык эмес уюмдар) болуп саналат. Окутуунун жыйынтыктоочу көрсөткүчтөрү менен (пост-тест) корреляциялык анализ жүргүзүүдө адистердин жаш курагынын - 0,13 ($r(474) = -0,13$; $p = 0,005$) жана иш тажрыйбасынын -0,18 ($r(474) = -0,18$; $p < 0,001$) ортосунда байланыштын бардыгы аныкталган эмес.

Ыкчам медициналык жардам көрсөтүүнүн заманбап инновациялык методдорун жана формаларын колдонуу менен үзгүлтүксүз билим берүүнүн жаңы моделин киргизүү калкка медициналык жардам көрсөтүүнүн сапатын жана кадрларды даярдоонун эффективдүүлүгүн олуттуу жогорулатат, бүткүл өлкө боюнча ЫМЖ системасын өнүктүрүүгө көмөктөшөт.

ПРАКТИКАЛЫК СУНУШТАР:

I. Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетинин деңгээлинде

1. Милдеттүү түрдө сертификатталган «Биринчи медициналык жардам көрсөтүү» курстарын кызматкерлердин төмөнкү категориялары: курсанттар/угуучулар жана автомектептердин педагогикалык курамы, жол кайгуул кызматы, өрткө каршы кызматы, Өзгөчө кырдаал кызматынын министрлигинин кызматкерлери үчүн киргизүү керек.

2. С.Б. Данияров атындагы КМКЖЖАКМИ көрсөтүлгөн бул категориядагы адистерди үзгүлтүксүз окутуу жаатында консультациялык-методикалык жактан колдоолору тийиш.

II. Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин саламаттыкты сактоо уюмдарынын экинчи, үчүнчү деңгээлинде

1. ЫМЖ кызматынын адистеринин компетенциясынын жана симуляциялык окутуунун принциптеринин негизинде иш орундарында үзгүлтүксүз окутуунун методикасы жөнүндө атайын жобону иштеп чыгуусу зарыл. Бул процессте С.Б. Данияров атындагы КМКЖЖАКМИ окутуучулары саламаттыкты сактоо органдарына окуу-методикалык жардам көрсөтүүсү тийиш.

2. Түзүмүнө тез жардам, ыкчам медициналык жардам жана реанимация бөлүмдөрү кирген (биринчи медициналык-санитардык жардам, орто жана үчүнчү деңгээл) улуттук жана облустук деңгээлдериндеги саламаттык сактоо уюмдарынын жетекчилерине манекендердин эң керектүү комплекттери жана башка симуляциялык материалдар менен жабдылган окуу кабинеттерин ачуу менен иш орундарында үзгүлтүксүз квалификацияны жогорулатуунун формалдуу эмес формасын өткөрүү үчүн, зарыл шарттарды түзүшү керек же болбосо С.Б. Данияров атындагы КМКЖЖАКМИнун окуу борборлорунда окуу процессин уюштуруу керек.

3. ЫМЖдын адистерине үзгүлтүксүз медициналык билим берүүнү жүргүзүүдө жана уюштурууда билим берүү процессине заманбап ыкмаларды жана үзгүлтүксүз квалификацияны жогорулатуунун принциптерин киргизүү зарыл: интерактивдүү окутуу методдору, насаатчылык жана коучинг, моделдөөнүн негизинде практикалык көндүмдөрдү жана жөндөмдүүлүктөрдү өнүктүрүүдө мультидисциплинардык жана командалык окутуу (симуляциялык тренинг).

III. Билим берүү уюмдарынын деңгээлинде

1. Калкка ыкчам медициналык жардам көрсөтүүнүн сапатын жогорулатуу жана ЫМЖдын адистеринин квалификациясын жогорулатуу үчүн медициналык билим берүүнүн бардык этаптарында (дипломдон кийинки жана үзгүлтүксүз билим берүү) окуу программаларын жана пландарын туруктуулук менен мыкты дүйнөлүк медициналык практикага жана далилдүү медицинанын принциптерине негиздеп, жаңылоо зарыл.

2. Окуу программаларын ийгиликтүү киргизүү жана ишке ашыруу үчүн, билим берүүнүн негизги факторун - атайын окуу программалары аркылуу окутуп, билим берүү уюмдарынын педагогикалык курамынын билимин дайыма өркүндөтүүнү жана практикалык көндүмдөрүн жогорулатууну күчөтүү зарыл.

ДИССЕРТАЦИЯНЫН ТЕМАСЫ БОЮНЧА ЖАРЫККА ЧЫККАН ИЛИМИЙ ЭМГЕКТЕРДИН ТИЗМЕСИ:

1. Комплекс учебных программ непрерывного медицинского образования по экстренной медицинской помощи [Текст] / Г. К. Омукеева, Р. А. Курманов, Т. Ч. Чубаков, К. А. Душимбекова // Здравоохранение Кыргызстана. –2021. – № 2. – С. 109-117; То же: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46311021>

2. **Омукеева, Г. К.** Оценка эффективности краткосрочного углубленного курса обучения работников службы скорой медицинской помощи [Текст] / Г. К. Омукеева, Т. Ч. Чубаков // Бюллетень науки и практики. – Нижневартовск,

2021. – Т. 7, № 8. – С. 329-338; То же: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46503246>

3. Effectiveness of the new model of continuing medical education in emergency medicine in the Kyrgyz Republic edited [Текст] / G. K. Omukeeva, R. A. Kurmanov, T. C. Chubakov, K. A. Dushimbekova // The scientific heritage. – Budapest, 2021. – Vol. 2, № 74. – P. 32-41; Same: [Electronic Resource]. – Access mode: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46570534>

4. **Омукеева, Г. К.** Современные подходы к непрерывному образованию по экстренной медицинской помощи [Текст] / Г. К. Омукеева, Т. Ч. Чубаков, Т. Э. Тургунбаев // Здравоохранение Кыргызстана, 2021. – № 4. – С. 121-129; То же: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=47556150>

5. Analysis of Continuous Training Effectiveness of Doctors and Nurses in Emergency [Текст] / G. K. Omukeeva, U. B. Shermatova, K. A. Dushimbekova and et al. // Pakistan Journal of Medical and Health Sciences. – Allama Iqbal, 2021. – Vol. 15, № 12. – P. 3647-3652; Same: [Electronic Resource]. – Access mode: <https://www.pjmhsonline.com/published-issues/2021/december/123647>

Омукеева Гулина Кубанычбековна «Ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин үзгүлтүксүз медициналык билимдүүлүгүн жакшыртуунун илимий негизи» деген темада 14.02.03 – коомдук саламаттык жана саламаттык сактоо адистиги боюнча медицина илимдеринин кандидаттык окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациянын кыскача

КОРУТУНДУСУ

Негизги сөздөр: госпиталга чейинки жана оорукана этабы, дарыгерлер, фельдшерлер, медайымдар, айдоочулар, тез жардам, окуу пландары жана программалары, симуляцияга негизделген окутуу, клиникалык окутуу менен коштолгон мониторинг жана баалоо, кайтарым байланыш.

Изилдөөнүн объектиси: ыкчам медициналык жардам кызматынын квалификациясын жогорулатуу курстарынан өткөн медицина кызматкерлери.

Изилдөөнүн предмети: саламаттык сактоо уюмдарынын баштапкы жана орто деңгээлдериндеги ыкчам медициналык жардам кызматынын медициналык кызматкерлеринин квалификациясын жогорулатуунун натыйжалуулугун талдоо.

Изилдөөнүн максаты: ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин үзгүлтүксүз медициналык билимин жогорулатуу боюнча далилдүү чараларды иштеп чыгуу.

Изилдөөнүн методдору: аналитикалык, ретроспективдүү, статистикалык, тестирлөө, моделдөө, анкетирлөө.

Алынган жыйынтыктар жана алардын жаңылыгы. Кыргыз Республикасынын эгемендүүлүгүнө жана эгемендүүлүктүн алгачкы мезгилине чейинки ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин квалификациясын жогорулатуу боюнча окутуу программалары жана пландары талданды. Заманбап эл аралык стандарттарга ылайык жана практикалык саламаттыкты сактоонун муктаждыгын эске алуу менен ыкчам медициналык жардам кызматынын медициналык кызматкерлеринин үзгүлтүксүз медициналык билими боюнча окутуу программаларынын комплекси биринчи жолу иштелип чыккан жана ишке ашырылган. Кыргыз Республикасынын госпиталга чейинки жана стационардык этаптагы саламаттык сактоо уюмдарындагы медициналык кызматкерлердин теориялык билиминин жана практикалык көндүмдөрүнүн деңгээлине үзгүлтүксүз билим берүүдөгү колдонулган инновациялык методдордун жана формалардын тийгизген таасиринин натыйжалуулугуна баа берилди. Окуу курстарын аяктагандан кийин ыкчам медициналык жардамдын адистеринин көз карандысыз предикторлору аныкталды. Ыкчам медициналык жардам кызматындагы кызматчылардын квалификациясын жогорулатуу курстарына болгон канааттануусу, берилген окутуунун натыйжалуулугуна жана сапатына баа берүүсү изилденген. Ыкчам медициналык жардам кызматынын адистеринин ишмердүүлүгүнө мониторинг жана баалоо менен бирге иштеген орундарында клиникалык окутуу жүргүзүлүп, баштапкы окуудан кийинки теориялык билимдеринин жана практикалык көндүмдөрүнүн узак мөөнөттүү натыйжалары талдоого алынды.

Колдонуу тармагы: коомдук саламаттык жана саламаттык сактоо, үзгүлтүксүз медициналык билим берүү.

РЕЗЮМЕ

диссертационной работы Омукеевой Гулины Кубанычбековной на тему: «Научное обоснование совершенствования непрерывного медицинского образования специалистов службы экстренной медицинской помощи» на соискание ученой степени кандидата медицинских наук по специальности 14.02.03 – общественное здоровье и здравоохранение

Ключевые слова: догоспитальный и госпитальный этап, врачи, фельдшера, медсестры, водители, скорая медицинская помощь, отделения экстренной медицинской помощи, учебные планы и программы, тренинги, основанные на моделировании, мониторинг и оценка с клиническим обучением, обратная связь.

Объект исследования: медицинские работники службы экстренной медицинской помощи, прошедшие курсы повышения квалификации.

Предмет исследования: анализ эффективности повышения квалификации медицинских работников службы экстренной медицинской помощи первичного и вторичного уровней организаций здравоохранения.

Цель исследования: разработка научно-обоснованных мероприятий по совершенствованию непрерывного медицинского образования специалистов службы экстренной медицинской помощи.

Методы исследования: аналитический, ретроспективный, статистический, тестирование, моделирование, анкетирование.

Полученные результаты и их новизна. Проанализированы учебные программы и планы по повышению квалификации специалистов службы экстренной медицинской помощи до независимости и начального периода суверенитета Кыргызской Республики. Впервые разработан и внедрен комплекс учебных программ непрерывного медицинского образования медицинских работников в соответствии с современными международными стандартами и рекомендациями с учетом потребностей практического здравоохранения. Проведена оценка эффективности влияния результатов применения инновационного непрерывного образования на уровень теоретических знаний и практических навыков медицинских работников догоспитального и госпитального этапов организаций здравоохранения Кыргызской Республики. Определены независимые предикторы успеваемости специалистов экстренной медицинской помощи после завершения курсов обучения. Изучена удовлетворенность медицинских работников экстренной медицинской помощи на курсах повышения квалификации с оценкой эффективности и качества проведенного обучения. Проведены мониторинг и оценка деятельности специалистов экстренной медицинской помощи с одновременным клиническим обучением на местах и проанализированы отдаленные результаты теоретических знаний и практических навыков после первоначального прохождения учебы.

Область применения: общественное здоровье и здравоохранение, непрерывное медицинское образование.

SUMMARY

of the dissertation work by Omukeeva Gulina Kubanychbekovna on "Scientific substantiation of improvement of continuous medical education of emergency medical care service specialists" for the degree of candidate of medical sciences in the specialty 14.02.03 - public health and healthcare

Key words: pre-hospital and hospital stage, physicians, paramedics, nurses, drivers, emergency medical services, emergency departments curricula and programs, simulation-based training, monitoring and evaluation with clinical training, feedback.

Object of the study: healthcare workers who have completed advanced training courses.

Subject of the study: analysis of the effectiveness of professional development for emergency medical service providers at primary and secondary levels of healthcare organizations.

Purpose of the study: Development of evidence-based interventions to improve continuous medical education of emergency medical service professionals.

Research methods: analytical, retrospective, statistical, testing, modeling, surveying/questionnaire.

Obtained results and their originality and novelty. Curricula and plans for professional development of the emergency medical service professionals before and during the first years of sovereignty of the Kyrgyz Republic were analyzed; their strengths and limitations were identified. For the first time, a set of curricula for continuous medical education of emergency medical workers was developed and implemented in accordance with modern international standards and recommendations, taking into account the needs of practical healthcare. An assessment on the effectiveness of innovative continuous education on theoretical knowledge and practical skills of medical workers of prehospital and hospital stages of healthcare organizations in the Kyrgyz Republic was conducted. Independent predictors on the performance of emergency medical professionals after completion of training courses were determined. The satisfaction of emergency medical workers in advanced training courses was studied along with an assessment of the effectiveness and quality of provided training. Monitoring and evaluation of the activities of emergency medical professionals with simultaneous on-site clinical training were carried out, and the long-term results of theoretical knowledge and practical skills after the initial training were analyzed.

Scope: public health and healthcare, continuing medical education.

«Соф басмасы» ЖЧКсында басылган
720020, Бишкек ш., Ахунбаев көч., 92.
Тиражы - 50 нуска.